

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ЗАОЧНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Мержвинська А.М.

СТРАХУВАННЯ

Методичні вказівки
для студентів напрямку 0501 «Економіка і підприємництво»
Інституту заочного та дистанційного навчання

Київ 2007

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АвіАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ЗАОЧНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Мержвинська А.М.

СТРАХУВАННЯ

Методичні вказівки

для студентів напрямку 0501 «Економіка і підприємництво»
Інституту заочного та дистанційного навчання

Київ 2007

УДК 368 (076.5)
ББК У271р
С 836

Автор: Мержвинська А.М.

Рецензент: Загорулько В.М.

Затверджено на засіданні методико-редакційної ради Інституту заочного та дистанційного навчання НАУ протокол № 24/УМП-28.11.06

С 836

Страховання:

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни студентів / Уклад. А.М. Мержвинська - К. : Центр учбової літератури, 2007. – 38с.

Методичні вказівки складені згідно з програмою курсу "Страховання". Містять рекомендації до самостійного вивчення дисципліни за розділами курсу, список літератури, теми рефератів і доповідей, питання для самоперевірки, завдання для самостійного розгляду.

Призначені для студентів напрямку 0501 «Економіка і підприємництво» Інституту заочного та дистанційного навчання.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Реформи системи економічних відносин, соціальні перетворення та стратегічний курс нашої держави на інтеграцію до європейського співтовариства стають визначальним фактором суспільно-політичних перетворень у країні. В таких умовах по-треба громадян та суб'єктів господарської діяльності у захисті своїх майнових інтересів та інтересів працівників від різноманітних ризиків постійно зростає. Держава також зацікавлена у страховому захисті свого майна та підвищенні соціально-економічної захищеності громадян. Тому на сьогодні визначної ролі набувають питання подальшого розвитку страховання.

Страховання забезпечує відшкодування збитків, створює механізми для зменшення та запобігання їм. Безумовно, це можливо лише при наявності чіткої законодавчої бази, потужних страхових компаній, широкого переліку їх послуг, сучасних технологій страхового бізнесу, гарантії своєчасних виплат компенсацій.

Метою вивчення курсу є оволодіння теорією і практикою страхової справи, набуття навиків фінансово-економічної роботи у сфері страховання, що дасть змогу ефективно використовувати страховання як механізм зниження ризиків у практичній діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є: ознайомлення з класифікацією страховання, дослідження видів страховання; дослідження форм проведення страховання; дослідження організаційних форм страховиків; оволодіння методикою актуарних розрахунків.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: історичні аспекти страховання, економічну суть страховання, види та класифікацію страховання, орієнтуватися в складових договорі страховання, підходах до формування

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Необхідність страхового захисту та його форми.

Принципи страхування. Функції страхування.

Роль та значення страхування в системі економічних відносин.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми необхідно перш за все розглянути економічну природу виникнення і змісту страхування. Специфічність страхування як економічної категорії обумовлюється трьома основними ознаками: випадковим характером настання страхової події, надзвичайністю нанесеного збитку (шкоди) в натуральному і грошовому вираженні та об'єктивною необхідністю попередження та подолання наслідків вказаної події, відшкодування матеріальних та інших втрат. Тому економічна суть страхової діяльності полягає в утворенні спеціалізованими організаціями — страховиками страхового фонду в грошовому вираженні, який формується із внесків страховальників з метою відшкодування з нього збитків, спричинених окремим страховальникам у результаті настання страхових випадків, передбачених договором страхування або чинним законодавством.

Слід знати, що страхування – це система заходів щодо створення страхових (грошових) фондів, призначених для повного або часткового відшкодування втрат суб'єктами господарювання від непередбачених обставин (стихійних лих, аварій, нещасних випадків та ін.) та надання допомоги громадянам (чи їхнім сім'ям) у разі настання страхових випадків у їхньому житті (досягнення певного віку, втрата працездатності, смерть і т. ін.).

Потрібно знати, що суб'єктами страхування виступають страховальник, страховик, застрахований, страхові агенти, страхові брокери. А об'єктами страхування є: життя, майно, грошові

страхового фонду та тарифної політики страхової компанії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти самостійно: розраховувати страховий тариф та його елементи за різними видами страхування, визначати напрямки удосконалення тарифної політики страховика, визначати доцільність передачі ризиків та їх частини на страхування відповідного виду, розраховувати страхові виплати за видами страхування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Горбач Л.М. Страхова справа: Навч. посібник. – 2-ге вид., виправлене. – К.: Кондор, 2003. – 252 с.
2. Вовчак О.Д. Страхування: Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 480с.
3. Александрова М.М. Страхування: Навчально-методичний посібник. – К.: ЦУЛ, 2002 – 208 с.
4. Закон України "Про господарські товариства" від 19.09.91 р. № 1576 – XII
5. Закон України "Про страхування" // Відомості ВРУ. – 1996. - №18. – 250 с.
6. Закон України "Про транспорт" // Відомості ВРУ. – 1994. - №51. – С.1303-1319.
7. Кодекс торговельного мореплавства України // Голос України. – 1995. - №127-128.
8. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок утворення та державну реєстрацію Авіаційного страхового бюро і Морського страхового бюро" // Україна-бізнес. – 1998. – 13 травня.
9. Залетов О.М. Страхування. Навчальний посібник / За редакцією Д.е.н. О.О. Слісаренко – К.: Міжнародна агенція "BeeZone", 2003. – 320 с.

кошти, матеріальні цінності, відповідальність різних видів, договірні обов'язки, в тому числі щодо лізингу, транспорту, вантажів, інших інтересів громадян та юридичних осіб.

Необхідно розглянути функції страхування: ризику, створення і використання страхових резервів (фондів), заощадження коштів, контролюючу.

Слід знати, що в основу надання страхових послуг покладено специфічні принципи: вільний вибір страховальником страховика, а страховиком виду страхування; страховий ризик; страховий інтерес; максимальна сумлінність; відшкодування в межах реально завданих збитків; франшиза; суброгація; контрибуція; перестраховування і співстраховування; диверсифікація.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Сутність страхування як економічної категорії та його специфічні ознаки.
2. Характеристика принципів страхування.
3. Характеристика функцій страхування.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Еволюція розвитку страхування.
2. Історичні умови виникнення страхування.
3. Роль страхування в умовах ринкової економіки.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Історія виникнення та розвитку страхування.
2. Визначення страхування.
3. Суб'єкти страхування та їх характеристика.
4. Об'єкти страхування.
5. Функції страхування та їх характеристика.
6. Принципи страхування та їх характеристика.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ

1. Скласти словник-госарій основних термінів страхування.
2. Розробити класифікацію ризиків, які потребують страхування.

ТЕМА 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Основні підходи до класифікації страхування.

Класифікація страхування за об'єктами.

Форми проведення страхування.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми слід знати, що під класифікацією розуміють ієрархічно підпорядковану систему взаємопов'язаних ланок з виділенням його сукупних частин. Існують різні підходи щодо класифікації страхування.

Слід розглянути класифікацію страхування, запропоновану проф. С.С. Осадцем, який виділяє такі класифікаційні ознаки: історичну, економічну (сфера діяльності або спеціалізація страховика, об'єкти страхування, рід безпеки, статус страховальника, статус страховика), юридичну (за вимогами міжнародних угод і внутрішнього законодавства, за формою проведення).

Необхідно знати, що класифікацію за об'єктами з виділенням галузей, підгалузей і видів страхування вважають класичним підходом у теорії та практиці вітчизняного страхування, оскільки об'єкт страхування є вирішальним фактором, від якого залежить характер договору страхування і його основні умови: страхова сума, перелік страхових випадків, страхова премія, франшиза, термін дії договору, винятки, обмеження та ін. Закон України «Про страхування» визначає, що об'єктами страхування можуть бути три групи майнових інтересів:

- пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю та додатковою

пенсією страховальника або застрахованої особи (особисте страхування);

- пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування);
- пов'язані з відшкодуванням страховальником заподіяної шкоди фізичній особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності).

Потрібно знати, що крім вищезазваної, існує така класифікаційна ознака, як *форма проведення страхування*, за якою страхування поділяють на обов'язкове і добровільне. Добровільне страхування здійснюється на підставі правил, що встановлюються страховиком самостійно відповідно до вимог Закону та на основі договору між страховальником і страховиком, конкретні умови якого визначаються відповідно до законодавства при його укладанні. Під обов'язковим страхуванням розуміють обов'язкове внесення відповідним колом страховальників фіксованих страхових платежів, коли необхідність відшкодування матеріальних збитків або надання грошової допомоги зачіпає інтереси не лише конкретного потерпілого, а й державні. Обов'язкове страхування встановлене законами України, передбачене Законом України "Про страхування", регулюється підзаконними нормативними актами вищих органів влади та управління.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Класифікаційна характеристика страхування.
2. Класифікація страхування за об'єктами: галузі, підгалузі і види страхування.
3. Класифікація за формами проведення страхування. Спільні ознаки та відмінності обов'язкового і добровільного страхування.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Аналітичний огляд розвитку окремих галузей страхування в Україні.

2. Вимоги українського законодавства щодо договорів обов'язкового і добровільного страхування.
3. Обов'язкове страхування в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Класифікація страхування за історичними ознаками.
2. Класифікація страхування за економічними ознаками.
3. Класифікація страхування за родом небезпек.
4. Класифікація страхування за об'єктами страхування.
5. Класифікація страхування за формою проведення.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ

1. Скласти перелік обов'язкових видів страхування згідно з чинним законодавством.
2. Скласти перелік добровільних видів страхування згідно з чинним законодавством.
3. Провести порівняльний аналіз особистого, майнового і страхування відповідальності з точки зору об'єктів страхування.
4. Скласти порівняльну таблицю добровільного і обов'язкового страхування з точки зору об'єктів страхування.

ТЕМА 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Поняття та економічна суть страхових ризиків.
Класифікація та оцінка ризиків у страхуванні.
Управління страховими ризиками.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми необхідно уявити, що ризик є передумовою виникнення страхових відносин, без нього не існує страхування, бо без ризику немає страхового інтересу. Ризик визначає межі страхового захисту. За своїм змістом ризик є по-

дією з негативними, особливо невідгнідними економічними наслідками, які можуть виникнути в майбутньому в будь-який момент у невідомих масштабах. Власне фактор ризику і необхідність покриття можливої шкоди в результаті його прояву викликають потребу в страхуванні. Через страхування будь-яка людина діяльність захищена від випадковостей.

Слід знати, що у страхуванні ризик визначається декількома основними поняттями: по-перше, ризик - це конкретне явище або сукупність явищ (подія чи декілька подій), на випадок яких проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання. Він виражає потенційну можливість виплати страхового відшкодування (страхової суми); по-друге, ризик пов'язаний з конкретним об'єктом щодо якого визначаються чинники ризику; по-третє, ризик — це розподіл між страховиком і страхувальником негативних економічних наслідків у страховому випадку.

При вивченні теми необхідно розглянути класифікацію ризиків на дві групи: страхові і не страхові. Страховий ризик — певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання. Сукупність страхових ризиків складає обсяг страхової відповідальності за договором страхування, який виражається за допомогою страхової суми договору. Ціна ризику в грошовому виразі оцінюється тарифною ставкою, яка, переважно, розраховується на 100 грошових одиниць страхової суми або в процентах до її абсолютної величини.

Слід пам'ятати, що страхується "ризик", а не те, що повинно неминуче статися. Перелік ризиків, охоплених страхуванням, повинен бути суворо обумовлений в правилах страхування.

Вивчаючи тему, необхідно ознайомитись з поняттями: страховий випадок, частота настання події щодо місця та часу, важкість наслідків (величина збитку).

Слід враховувати, що страхування розповсюджується тільки на страхові ризики і такі, які можна виміряти у фінансовому відношенні. З огляду на це ризики поділяються на чисті і спекулятивні.

Слід приділити увагу класифікації ризиків. Так, залежно від джерела небезпеки (походження) ризики класифікують на: природні (об'єктивні); антропогенні (суб'єктивні). З огляду на ризикогенні об'єкти ризики поділяють на: майнові; особисті. За обсягом відповідальності страховика ризики поділяють на: індивідуальні; універсальні. За кількісними параметрами (величиною збитку) ризики можуть утворювати певний ряд і поділятися на: катастрофічні; великі; середні; малі; незначні; звичайні ризики. У загальному розмежуванні ризиків виділяються декілька груп: політичні, екологічні, транспортні й технічні ризики.

Варто знати, що управління ризиками у страхуванні відрізняється від управління ризиками в інших сферах бізнесу, що зумовлено специфічністю самого страхування. Управління ризиком необхідне на стадії вивчення ймовірних страхових послуг та встановленні договірних відносин між страховиком та страхувальником. Управління ризиком охоплює такі етапи: ідентифікація, аналіз, контроль за ризиком.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Поняття страхових ризиків.
2. Основні характеристики страхових ризиків
3. Класифікація ризиків.
4. Оцінка страхових ризиків та її методи.
5. Управління ризиком. Характеристика основних етапів управління ризиком.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Ризики в особистому страхуванні та можливість їх страхування.

2. Оцінка ризиків у майновому страхуванні.

3. Специфіка ризиків у страхуванні відповідальності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Взаємозв'язок між страховим ризиком та страховим випадком.
2. Математична, статистична та експертна ймовірність ризику.
3. Особливості катастрофічних ризиків.
4. Способи зниження впливу ризиків в майновому страхуванні.
5. Способи зниження впливу ризиків в особистому страхуванні.
6. Використання ризик-менеджменту у вітчизняній страховій практиці.

Завдання для самостійного розгляду

1. Скласти перелік страхових ризиків, які найбільш поширені в майновому страхуванні.
2. Скласти перелік страхових ризиків, які найбільш поширені в особистому страхуванні.

ТЕМА 4. СТРАХОВИЙ РИНОК

Поняття страхового ринку та його структура.

Становлення та розвиток страхового ринку в Україні.

Принципи розвитку страхового ринку.

Законодавче регулювання договорів страхування.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми необхідно розглянути розвиток страхового ринку в Україні. Слід знати, що виділяють п'ять етапів розвитку страхового ринку України: демонополізація страхування в СРСР (1988 - 1991 р. р.); формування страхового ринку України (1991 - 1993 р. р.); розвиток та функціонування страхового ринку України після прийняття Декрету Кабінету Міністрів України "Про страхування" (1993 - 1996 р. р.); розвиток страхового ринку України

після прийняття Закону України "Про страхування" (1996 - 2000 р. р.); реформування державного нагляду за страховою діяльністю та подальший розвиток страхового ринку (2001 р. і понині).

Потрібно знати, що в основу розвитку ринку страхових послуг України покладаються такі принципи: верховенство права; системність; конкурентність; стабільність; обмеження присутності держави на страховому ринку; мотивація діяльності страховиків і страхувальників; довіра.

Необхідно проаналізувати законодавче регулювання договорів страхування. Слід знати, що правовідносини, які виникають між суб'єктами страхування на страховому ринку мають певну особливість, яка полягає в тому, що акт купівлі-продажу страхового продукту, надання страхової послуги оформляється угодою, придбанням страхового полісу, де і зазначаються умови надання страхового захисту. Будь-яка страхова угода проходить наступні етапи: подання страхувальником заяви про прийняття об'єкта на страхування; вирішення страховиком питання щодо прийняття даного об'єкта на страхування (андеррайтинг); укладення договору страхування (видача страхового полісу); відшкодування збитків за договором страхування (закінчення строку дії договору, дострокове розірвання договору).

Особливу увагу слід звернути на права і обов'язки сторін у страхуванні.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Становлення страхового ринку в Україні.
2. Права і обов'язки сторін у страхуванні.
3. Страхові посередники, їх роль в страховому ринку.
4. Зарубіжний досвід функціонування страхових ринків.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Проблеми становлення страхового ринку України.

2. Сучасний стан страхового ринку України та перспективи його розвитку.
3. Перспективні напрями розвитку страхового ринку в Україні.
4. Впровадження міжнародних стандартів страхування в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Основні функції Ліги страхових організацій України.
2. Етапи розвитку страхового ринку України.
3. Принципи розвитку ринку страхових послуг України
4. Правовідносини, які виникають між суб'єктами страхування на страховому ринку.
5. Права і обов'язки страховика.
6. Права і обов'язки страховальника.
7. Основні підходи до страхування в зарубіжних країнах

Завдання для САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ

1. Скласти перелік страхових компаній, що працюють у регіоні.
2. Виконати порівняльний аналіз страхової справи в Україні до поч. 90-х років та після.

ТЕМА 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Організаційні форми страховиків.

Структура страхових компаній.

Об'єднання страховиків та їхні функції

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми слід знати, що страховики (страхова компанія, страхове товариство) - суб'єкти страхування (страхового ринку), котрі відповідно до отриманої ліцензії беруть на себе зобов'язання за певну плату відшкодувати страховальникові або іншим учасникам страхового ринку завданий страховим випадком збиток або виплатити страхову суму.

Предметом безпосередньої діяльності страховика може бути лише страхування, перестрахування і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням. Страховики мають право займатися тільки тими видами страхування, які визначені в ліцензії.

Необхідно Страховики можуть розрізнятися:

- за належністю - приватні і державні (публічні);
- за інституціональною ознакою страхові компанії можуть бути створені як акціонерні товариства, товариства з додатковою відповідальністю, товариства з повною відповідальністю, командитні товариства та товариства взаємного страхування;
- за територією обслуговування (географічною ознакою) - місцеві, регіональні, національні та транснаціональні (міжнародні);
- за характером виконуваних операцій (за спеціалізацією) виділяють такі страхові компанії - спеціалізовані, універсальні, перестраховальні;
- за розміром (величиною) статутного капіталу та іншими техніко-економічними показниками – великі, середні, малі страхові компанії.

Слід зазначити, що сьогодні для оцінки страхових організацій використовують різні рейтинги, оскільки єдиної методики оцінки поки що не розроблено. У вітчизняній практиці визначення рейтингу страховиків здійснюється переважно за такими показниками: власні кошти; страхові резерви; страхові платежі; рівень виплат; обсяг страхової суми, переданої в перестрахування;рівень платоспроможності; кількість діючих договорів страхування.

При вивченні теми необхідно розглянути етапи створення страхової компанії, форми організаційної структури страхової компанії.

Слід зазначити, що страховики можуть утворювати спілки, асоціації та об'єднання для координації своєї діяльності, захисту

інтересів своїх членів та здійснення спільних програм, якщо їх утворення не суперечить законодавству України. Об'єднання страховиків діють на підставі статутів і набувають прав юридичної особи після державної реєстрації. Сьогодні в Україні створені та функціонують такі об'єднання страховиків: Ліга страхових організацій України; Авіаційне страхове бюро; Моторне (транспортне) страхове бюро; Морське страхове бюро; Національний ядерний страховий пул та інші.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Структура страхових компаній.
2. Об'єднання страховиків та їхні функції.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Історія виникнення та розвитку страхових організацій.
2. Особливості рейтингу страхових компаній.
3. Організація діяльності міжнародної корпорації страховиків "Глойд".
4. Діяльність іноземних страховиків на страховому ринку України.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компаній у формі акціонерних товариств.
2. Порядок створення та функціонування страхових компаній у формі товариств з додатковою відповідальністю, повних та командитних товариств.
3. Ресурси страхової компанії.
4. Мета та типи рейтингу страхових компаній.
5. Принципи діяльності товариств взаємного страхування, спільні та відмінні риси порівняно з діяльністю інших страхових компаній.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ

1. Зобразити схематично організаційну структуру страховика,

створеного у формі акціонерного страхового товариства та перерахувати функціональні обов'язки відповідних структурних підрозділів (посадових осіб).

2. Зобразити схематично організаційну структуру товариства взаємного страхування. Вкажіть функціональні обов'язки відповідних служб (посадових осіб).
3. Зобразити схематично організаційну структуру страховика, створеного у формі товариства з додатковою відповідальністю. Розкрийте функціональні обов'язки посадових осіб та відповідних структурних підрозділів.
4. Навести основні показники діяльності вітчизняних страховиків України на основі опублікованих у пресі рейтингів та вкажете місце страхових компаній на страховому ринку (за рейтингом на останню квартальну дату).

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Необхідність і мета державного регулювання страхової діяльності. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні. Ліцензування страхової діяльності та контроль за її проведенням.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми слід усвідомити, що в Україні питання державного регулювання розвитку ринку страхових послуг необхідно розглядати в двох аспектах: по-перше, прийняття державою базових законів та нормативно-правових актів, що об'єднуються в поняття "страхове законодавство"; по-друге, здійснення спеціального нагляду за розвитком відносин страхування відповідно до інтересів громадян України та загальнодержавних економічних потреб. Державний нагляд за страховою діяльністю здійснюється з метою дотримання вимог законодавства України про страхування, ефективного розвитку страхових

послуг, запобігання неплатоспроможності страховиків та захисту прав страховальників. Основним принципом державного регулювання страхового ринку України вважається реалізація загальнодержавних інтересів, забезпечення гарантій страховальникам і певної безпеки інвестиційної діяльності в Україні.

Важко уявити, що якість державного регулювання страхового ринку суттєво залежить від обсягів, достовірності, адекватності та незалежності інформації щодо фінансово-господарської діяльності страховиків. Важлива роль у цьому відводиться незалежним суб'єктам підприємницької діяльності, які здійснюють відповідні функції на страховому ринку — аудиторам, аварійним комісарам, оцінювачам.

Варто знати, що основою системи державного регулювання страхового ринку є Конституція України. Важливе місце у становленні системи державного регулювання страхового ринку відводиться Закону України "Про страхування", в якому визначаються обов'язки, права страховика і страховальника, договірні відносини між сторонами, порядок та умови здійснення страхових виплат і страхового відшкодування, мета і форми державного регулювання, повноваження органів державного регулювання, функції та права органу нагляду за страховою діяльністю, умови ліцензування страхової діяльності, умови забезпечення платоспроможності страховика, формування страхових резервів тощо.

Слід звернути увагу, що правове регулювання страхового ринку може здійснюватися державними органами (державно-правове регулювання) і окремими інститутами (інституційно-правове регулювання). Державно-правове та інституційно-правове регулювання відносин у страхуванні доповнюють одне одного, але пріоритет належить першому. Державно-правове регулювання є загальним, а інституційно-правове — конкретно-

обов'язковим, тобто обов'язковим лише для членів цих об'єднань.

Важливо знати, що тільки після отримання спеціального дозволу - ліцензії в Міністерстві фінансів України у державному органі виконавчої влади, який займається державним регулюванням страхової діяльності на території України і здійснює нагляд за діяльністю страхових компаній, страхова компанія має право займатися безпосередньо страхуванням.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Реалізація державної політики у сфері страхування.
2. Правове забезпечення страхування
3. Завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю
4. Умови ліцензування страхової діяльності.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Правове забезпечення страхової діяльності в Україні.
2. Закон України «Про страхування», його значення для розвитку страхування в Україні.
3. Страховий нагляд за діяльністю суб'єктів страхового ринку та його вдосконалення в сучасних умовах.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Сутність правового регулювання страхового ринку України.
2. Сутність державно-правового регулювання діяльності на страховому ринку України.
3. Основні законодавчі акти, що регулюють український ринок страхових послуг.
4. Основні функції органів державного нагляду за страховою діяльністю.
5. Сутність понять ліцензія, ліцензування.
6. Вимоги, яким повинен відповідати страховик для отримання ліцензії.

7. Порядок реєстрації страхових компаній.

Завдання для самостійного розгляду

1. Скласти перелік документів, які необхідно подати для одержання ліцензії на проведення страхових операцій.
2. Скласти перелік документів, які необхідно подати при реєстрації страхових компаній.

ТЕМА 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Економічний зміст та класифікація особистого страхування.

Страховання життя.

Страховання від нещасних випадків.

Медичне страхування і його розвиток в Україні.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми слід засвоїти, що особисте страхування трактується як галузь страхування, де об'єктами страхування виступають життя, здоров'я і працездатність людини. При його проведенні дуже важко правильно оцінити той ризик, який береться на страхування, тому таке страхування пов'язане із встановленням умовної страхової суми, яка тільки наближено відбиває збиток, що його може завдати страховий випадок.

Необхідно знати, що Законом України "Про страхування" визначені такі види особистого страхування: страхування життя, страхування від нещасних випадків, медичне страхування. Ці види особистого страхування, особливо страхування життя, відрізняються не тільки ризиковим, а й заощаджувальним характером.

Потрібно уявити, що страхування життя передбачає одноразову або розстрочену виплату страхової суми, якщо настає одна з таких подій: дожиття застрахованого до закінчення терміну дії договору страхування; смерть застрахованого з будь-

якої причини в період дії договору страхування (або рішення суду про оголошення застрахованої особи померлою); досягнення застрахованим певного віку: пенсійного (пенсійне страхування) або віку, визначеного договором страхування.

Важливо знати, що умови договору страхування життя передбачають обов'язок страховика здійснити страхову виплату в разі нещасного випадку, що стався із застрахованою особою, та (або) хвороби застрахованої особи.

Варто зазначити, що договори страхування життя, як правило, укладаються на довгостроковий термін. Страхувальниками за цими договорами можуть бути виключно фізичні особи. Особливості страхування життя є те, що всі види, які входять до цієї підгалузі страхування, провадяться тільки в добровільній формі.

Потрібно знати, що найбільш поширені ті види страхування життя, які мають функцію заощадження: змішане страхування, страхування дітей, страхування до одруження, страхування додаткових пенсій.

Необхідно знати, що страхування від нещасних випадків відноситься до ризикових видів страхування, метою якого є страховий захист громадян на випадок втрати здоров'я або смерті внаслідок нещасного випадку. На відміну від накопичувального довгострокового страхування життя, страхування від нещасних випадків передбачає виплату страхової суми лише при настанні страхового випадку (у повному розмірі або певної її частини). При вивченні цієї теми необхідно уявити що є об'єктом страхування, хто може бути страхувальником, розглянути види страхування від нещасних випадків, уявити що є страховою подією за цим видом страхування, в яких випадках і в яких розмірах виплачується страхова сума, яка мета обов'язкової форми страхування від нещасних випадків.

Варто усвідомити, що медичне страхування об'єднує всі види страхування, пов'язані з відшкодуванням витрат страхувальника у зв'язку із захворюванням і необхідністю лікування. Необхідно розглянути хто може бути страхувальниками при медичному страхуванні, охарактеризувати суб'єкти і об'єкти медичного страхування, розглянути особливості обов'язкового та добровільного медичного страхування.

Слід знати, що добровільне медичне страхування є доповненням до обов'язкового і поділяється на індивідуальне і колективне. В Україні поширення набули дві його форми: безперервне страхування здоров'я; страхування здоров'я на випадок хвороби.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Страхування життя.
2. Страхування від нещасних випадків.
3. Медичне страхування.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Стан і перспективи розвитку особистого страхування в Україні.
2. Стан і перспективи розвитку страхування від нещасних випадків в Україні.
3. Проблеми і перспективи розвитку медичного страхування в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Сутність поняття особистого страхування.
2. Види особистого страхування.
3. Сутність страхування життя.
4. Найбільш поширені види страхування життя.
5. Сутність страхування пенсії (поняття, об'єкт страхування, страхувальник, термін договору страхування, в якій формі проводиться, страхові випадки, розмір страхового відшкодування).

6. Сутність страхування дітей (поняття, об'єкт страхування, страхувальник, термін договору страхування, в якій формі проводиться, страхові випадки, розмір страхового відшкодування).

7. Сутність страхування від нещасних випадків (поняття, об'єкт страхування, страхувальник, термін договору страхування, в якій формі проводиться, страхові випадки, розмір страхового відшкодування).

8. Сутність медичного страхування (поняття, об'єкт страхування, страхувальник, термін договору страхування, в якій формі проводиться, страхові випадки, розмір страхового відшкодування)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ

1. Розробити класифікацію ризиків за об'єктами особистого страхування.
2. Виконати порівняльний аналіз накопичувального (довгострокового) страхування життя та ризикових видів особистого страхування.
3. Розробити перелік страхових медичних компаній в Україні та види страхування, що здійснюються ними.

ТЕМА 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

Загальна характеристика майнового страхування: економічний зміст, об'єкти та види страхування майна.

Основні умови та порядок страхування майна юридичних осіб. Страхування транспортних засобів і вантажів.

Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування майна громадян.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми потрібно засвоїти, що майнове страхування трактується як галузь страхування, в якій об'єктом страхових правовідносин виступає майно в різних видах. Страхувальниками виступають не тільки власники майна, а й інші

юридичні та фізичні особи, які несуть відповідальність за його збереження. До майнового страхування належить страхування майна юридичних і фізичних осіб, яке знаходиться у власності страховальника або орендується ним. Об'єктом страхування виступають матеріальні цінності, які можуть бути застраховані, а саме: основні й оборотні фонди виробничого і невиробничого призначення, врожай сільськогосподарських культур, тварини, продукція, засоби транспорту, устаткування, інвентар, предмети домашнього господарства та ін.

Слід знати, що згідно з Законом України "Про страхування" при майновому страхуванні страхова сума встановлюється в межах вартості майна за цінами і тарифами, що діють на момент укладання договору, якщо інше не передбачено договором страхування.

Варто уяснити, що страхове відшкодування не може перевищувати розміру прямого збитку, якого зазнав страховальник. Якщо страхова сума становить певну частку вартості застрахованого об'єкта, то страхове відшкодування виплачується у такій же частці від визначених за страховою подією збитків, коли інше не передбачено умовами страхування. Якщо майно застраховане у кількох страховиків і загальна страхова сума перевищує дійсну вартість майна (подвійне страхування), то страхове відшкодування, що виплачується всіма страховиками, не може перевищувати дійсної вартості майна. При цьому кожний страховик здійснює виплату пропорційно розміру страхової суми за укладеним ним договором страхування.

При вивченні даної теми слід детально розглянути поняття страхової суми. страхова сума може збігатися зі страховою вартістю об'єкта. У такому випадку майно вважається застрахованим за повною його вартістю, а може бути нижчою страхової вартості. В останньому випадку важливим фактором, що впливає

на розмір страхового відшкодування, є система (вид) страхового забезпечення. У майновому страхуванні застосовуються дві основні системи страхового забезпечення: пропорційна і першого ризику. При *пропорційній системі* відшкодування виплачується в розмірі такої частини збитків, яку страхова сума становить відносно до оцінки (страхової вартості) об'єкта страхування. Якщо страхова сума менша практичної вартості майна, то певна частка збитку завжди лежить на страховальнику, тобто ступінь повного відшкодування залежить від величини страхової суми відносно вартості застрахованого майна (страхової вартості). Система *першого ризику* передбачає виплату страхового відшкодування в розмірі збитку, але в межах страхової суми. При цій системі страхового забезпечення збитки в межах страхової суми (перший ризик) повністю відшкодовуються страховиком, а збитки понад страхову суму (другий ризик) не відшкодовуються.

Слід детально розглянути страхування від небезпек, що виникають на різноманітних шляхах сполучення: наземне, річкове, морське і повітряне страхування. Особливої уваги заслуговує страхування транспортних засобів ("КАСКО"), страхування вантажів ("КАРГО"). При цьому слід уяснити форми страхування об'єкти та суб'єкти страхування, страхові ризики, страхова сума, страхове відшкодування, страхові випадки.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Страхування транспортних засобів і вантажів.
2. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
3. Страхування майна громадян.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Стан та перспективи розвитку страхування майна юридичних осіб в Україні.

2. Стан та перспективи розвитку авіаційного страхування в Україні.
3. Стан та перспективи розвитку страхування майна юридичних сільськогосподарських підприємств.
4. Сучасний стан і перспективи розвитку морського страхування в Україні.
5. Основні види та особливості проведення страхування транспортних засобів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Сутність майнового страхування.
2. Об'єкти та суб'єкти майнового страхування.
3. Сутність понять страхова сума та страхове відшкодування.
4. Страхові системи відшкодування майнового забезпечення.
5. Сутність страхування вантажів.
6. Сутність страхування транспортних засобів.
7. Розподіл страхування транспортних засобів на види в залежності від шляху.
8. Сутність страхування водного транспорту.
9. Сутність авіаційного страхування.
10. Сутність сільськогосподарських рослин і тварин.
11. Сутність страхування домашнього майна громадян.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ

1. Розробити принципи страхового захисту майна юридичних осіб.
2. Розробити класифікацію об'єктів майнового страхування юридичних осіб.
3. Розробити перелік об'єктів і ризиків, що виключаються з переліку страхування майна.
4. Скласти перелік обов'язкових видів страхування майна юридичних осіб.
5. Скласти перелік основних видів страхування майна громадян.

6. Скласти перелік ризиків при страхуванні транспортних засобів громадян в Україні.

ТЕМА 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Економічна суть, необхідність та особливості страхування відповідальності.

Страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів.

Страхування відповідальності перевізників.

Страхування професійної відповідальності.

Страхування відповідальності за нанесення екологічних збитків.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Важливо зазначити, що об'єктом страхування в даній темі є відповідальність, під якою розуміють відповідальність перед третіми (юридичними або фізичними) особами, яким може бути спричинений матеріальний чи інший збиток внаслідок деяких дій страховальника.

При вивченні даної теми слід пам'ятати, наступні відмінності: у майновому страхуванні відшкодовуються збитки, заподіяні матеріальним активам; в особистому страхуванні ставиться мета захистити добробут людей, який може погіршитися внаслідок настання страхових випадків, пов'язаних із життям та працездатністю громадян; а метою страхування відповідальності є страховий захист економічних інтересів потенційних носіїв шкоди іншим особам.

Необхідно засвоїти, що страхування відповідальності передбачає можливість заподіяння шкоди як здоров'ю, так і майну третіх осіб, яким за нормами закону або за рішенням суду провадяться відповідні виплати. Особливістю цієї галузі страхування є те, що поряд зі страховиком та страховальником партнером можуть бути будь-які не визначені раніше сторони, тобто треті фізичні або юридичні особи. Крім того, в договорі не передбачається встановлення

розміру страхової суми та застрахованого, тобто конкретної застрахованої особи, якій у разі настання страхового випадку виплачується відшкодування. Названі обставини конкретно встановлюються лише під час заподіяння шкоди третім особам.

При вивченні теми необхідно розглянути страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, особливу увагу приділивши наступним моментам: мета, об'єкти, суб'єкти, форми страхування, нормативні документи, діяльність та функції Моторного транспортного страхового бюро, особливості міжнародної системи автострахування "Зелена картка"

Слід ознайомитись з страхуванням відповідальності перевізників, детально розглянувши наступне: мета, об'єкти, суб'єкти, форми страхування, нормативні документи, види страхування за типами транспортних засобів, на які поширюється страхування, і за категорією осіб, при заподіянні збитку яким наступає відповідальність страховика.

Необхідно розглянути страхування професійної відповідальності, зупинившись на питаннях: мета, об'єкти, суб'єкти, форми страхування, нормативні документи, групи ризиків, які можуть бути застраховані, потреба в такому виді страхування, відмінності від інших видів страхування.

Потрібно проаналізувати екологічне страхування, зокрема: мета, об'єкти, суб'єкти, форми страхування, законодавчі акти (страхування екологічного ризику, відповідальності за шкоду, заподіяну забрудненням навколишнього природного середовища, від ризику радіаційного впливу).

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів.
2. Страхування відповідальності перевізників.

3. Страхування професійної відповідальності.
4. Екологічне страхування.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Стан і перспективи розвитку страхування відповідальності України.
2. Закордонний досвід страхування професійної відповідальності.
3. Функціонування міжнародної системи страхування «Зелена картка».

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Мета страхування відповідальності.
2. Відмінності страхування відповідальності від інших видів страхування.
3. Нормативні та законодавчі документи, які регулюють страхування відповідальності.
4. Об'єкти та суб'єкти страхування відповідальності.
5. Сутність страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів (мета, об'єкти, суб'єкти, форми страхування, нормативні документи).
6. Функції Моторного (транспортного) страхового бюро України.
7. Міжнародна система страхування «Зелена картка».
8. Сутність страхування цивільної відповідальності страховиків (мета, об'єкти, суб'єкти, форми страхування, нормативні документи, види страхування).
9. Сутність страхування професійної відповідальності (мета, об'єкти, суб'єкти, форми страхування, нормативні документи, групи ризиків, які можуть бути застраховані).
10. Сутність екологічного страхування (мета, об'єкти, суб'єкти, форми страхування, законодавчі акти).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ

1. Зобразити схематично взаємовідносини між суб'єктами страхування відповідальності.

2. Скласти перелік кредитних ризиків, які виступають об'єктами страхування відповідальності.

ТЕМА 10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

Необхідність та значення перестрахування. Сутність перестрахування. Методи перестрахування. Форми проведення перестраховальних операцій.

Співстрахування та механізм його застосування.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми слід усвідомити, що перестраховання розглядається як особлива підсистема страхового ринку, що забезпечує фінансову стійкість страхових компаній шляхом перерозподілу страхових ризиків. Основною функцією перестраховання є вторинний перерозподіл ризику, зміст якої полягає в тому, що страховик може дати страхувальнику тільки таку гарантію, що відповідає його фінансовим можливостям.

Варто знати, що крім основної, існують допоміжні функції перестраховання, які: дають змогу брати на страхування дуже дорогі та унікальні ризики; сприяють запровадженню та поширенню нових видів страхування; у перспективі створюють умови для формування однорідного збалансованого портфеля, який необхідний страховику для надійного контролю своєї середньо- та довгострокової політики; якщо перерозподіл ризику здійснюється між компаніями різних країн, то воно набуває форми зовнішньої торгівлі, де об'єктом купівлі-продажу є страхові гарантії. Це "невидимий" експорт-імпорт.

При вивченні теми необхідно ознайомитись зі змістом договорів перестрахування та їх видами. Слід знати, що в основі перестраховання лежить договір, згідно з яким одна сторона – страховик передає повністю чи частково страховий ризик (групу страхових ризиків певного виду), іншій стороні – перестраховику. Він, у

свою чергу, бере зобов'язання відшкодувати страховику відповідну частину виплаченого страхового відшкодування.

Необхідно засвоїти, що роль операцій перестрахування зумовлена такими функціями і властивостями, як: вторинний розподіл ризику, якісне і кількісне вирівнювання страхового портфеля, можливість приймати на страхування унікальні і дорогі ризики.

Необхідно розглянути методи перестрахування, форми проведення перестраховальних операцій, стан і перспективи розвитку перестраховання в Україні.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Методи перестрахування.
2. Форми проведення перестраховальних операцій.
3. Співстрахування та механізм його застосування.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Історія розвитку перестрахування.
2. Особливості перестрахування окремих ризиків.
3. Економічна сутність і функції перестрахування.
4. Співстрахування та його значення в розвитку страхування.
5. Основні форми перестраховального захисту.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Необхідність і сутність перестрахування.
2. Необхідність і сутність співстрахування.
3. Зміст договорів перестрахування.
4. Зміст договорів співстрахування.
5. Види договорів перестрахування.
6. Методи перестрахування.
7. Форми проведення перестраховальних операцій.
8. Стан перестрахування в Україні.

Завдання для самостійного розгляду

1. Розробити класифікацію перестраховальних операцій.
2. Описати характерні риси кожного з методів перестрашування, вказавши їх переваги і недоліки.

ТЕМА 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

Особливості та принципи фінансово-економічної діяльності страховика.

Склад та економічний зміст доходів страховика. Склад та економічний зміст витрат страховика.

Фінансові результати страховика.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми необхідно уявити, що для забезпечення своєї діяльності з питань надання страхового захисту страховик змушений формувати і використовувати кошти страхового фонду з метою покриття збитків страховальників, компенсації власних витрат з проведення страхових операцій, а також одержання прибутку. Розподіл і використання прибутку є важливим господарським процесом, що забезпечує як покриття потреб страхових компаній, так і формування доходів бюджету.

Слід знати, що в умовах розвинутих ринкових відносин страхова компанія, як правило, вкладає тимчасово вільні кошти в інвестиційну діяльність. Тому рух готівкових та безготівкових коштів страховика охоплює два відносно самостійних грошових потоки: оборот коштів, які є джерелом страхового захисту; оборот ресурсів, пов'язаних із веденням страхових операцій.

Важливо знати, що страховик може мати такі види доходів:

- доходи від страхової діяльності, тобто всі надходження на користь страховика, пов'язані з проведенням страхування і перестрашування, котрі поділяють на страхові премії за догово-

рами страхування і перестрашування; комісійні винагороди за перестрашування; частки від страхових сум та страхових відшкодувань, сплачені перестраховиками; повернуті суми із централізованих страхових резервних фондів; повернуті суми із технічних резервів, інших, ніж резерв незароблених премій;

- доходи від інвестиційної діяльності і розміщення тимчасово вільних коштів (як власних, так і коштів страхових резервів);
- доходи від проведення інших операцій.

Необхідно знати сутність понять страховий платіж, страхова сума, страхова виплата, страховий тариф, тарифна ставка, страховий фонд.

Варто зупинитись на методі розрахунку страхового платежу. Страховий платіж визначається залежно від суми, на яку укладається договір страхування (страхової суми), і страхового тарифу.

Слід знати, що страховик розраховує страхові тарифи, виходячи з того, що страхових премій, обчислених на основі цих тарифів, має бути достатньо, аби він міг виконати свої зобов'язання перед страховальниками з конкретних видів страхування; покрити витрати на утримання страхової компанії; отримати прибуток.

Потрібно засвоїти, що являє собою страховий фонд. Страхові внески надходять у страховий фонд і перерозподіляються на користь тих страховальників, хто постраждав від страхового випадку. Якщо ж конкретний страховальник у період дії договору не постраждав, то його внески стають безповоротною платою за ризик. Виключення складає тільки страхування на дожиття, яке є складовою частиною особистого страхування.

Слід знати, що до витрат страховика відносять: виплати страхових сум та страхових відшкодувань; відрахування в централізовані страхові резервні фонди; відрахування в технічні резерви, інші, ніж резерв незароблених премій; витрати на проведення

страхування, (тобто звичайні витрати на утримання фірми; інші витрати, що включаються до собівартості страхових послуг.

Потрібно знати, що найважливішим фінансовим результатом діяльності страхової компанії є прибуток. Прибуток від страхової діяльності (крім страхування життя і медичного страхування, порядок та умови здійснення яких визначаються чинним законодавством) обчислюється як різниця між доходами від страхової діяльності та витратами страховика на надання страхових послуг. Його поділяють на: прибуток у тарифах; прибуток від економії управлінських витрат; прибуток від скорочення збитковості.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Доходи страховика, їх склад, структура і джерела формування.
2. Витрати страховика, їх склад, структура і джерела формування.
3. Фінансові результати страховика та особливості їх формування.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Організація фінансів страховика та її особливості.
2. Доходи від фінансової та інвестиційної діяльності страховика та джерела їх формування.
3. Принципи формування та розподілу прибутку страхових компаній.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Види доходів, які може мати страховик.
2. Сутність поняття страховий платіж та метод його розрахунку.
3. Сутність поняття страхова сума.
4. Сутність поняття страховий тариф та метод його розрахунку.
5. Сутність поняття тарифна ставка.
6. Сутність поняття бруто-ставка, нетто-ставка, навантаження.
7. Порядок формування витрат страховика на ведення страхової справи
8. Порядок розподілу і формування прибутку страховика

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ

1. Розробити класифікацію доходів від страхової діяльності та від інших операцій страховика.
2. Розробити класифікацію витрат страховика на проведення страхування та інших операцій страховика.
3. Навести алгоритм визначення прибутку страховика.

ТЕМА 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Поняття фінансової надійності страховика.

Умови забезпечення платоспроможності страховика. Страхові резерви та порядок їх формування.

Оцінка фінансового стану страховика.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

При вивченні даної теми слід уявити, що фінансову стійкість страхової компанії можна оцінювати тільки за комплексом показників, граничні величини яких встановлені окремо для компанії, що здійснюють страхування життя, а також інші види страхування, і перестраховальних компаній. До факторів, які забезпечують фінансову стійкість страхової компанії відносять: достатній власний капітал, страхові резерви (в тому числі технічні резерви), позитивні результати інвестиційної політики, використання в необхідних випадках системи перестраховування, ефективна тарифна політика.

Слід знати, що заходи, спрямовані на підтримку фінансової стійкості страхової компанії можна об'єднати в систему управління ризиками. Процес управління ризиками містить: аналіз ризику, контроль ризику, фінансування ризику.

Необхідно усвідомити, що платоспроможність — це основний показник діяльності страховика з точки зору страхувальника, оскільки укладаючи договір страхування, страхувальник розраховує на

уникнення втрат при настанні страхового випадку, а страховик за умови свого стабільного фінансового становища може мінімізувати збиток страхувальника. Страховик вважається неплатоспроможним, якщо його активи неадекватні або недоступні в певний час, щоб здійснювати виплати при настанні страхових випадків. Платоспроможність страховика залежить від достатності розміру сформованих страхових резервів. Гарантом платоспроможності страховиків є адекватні зобов'язанням страхові резерви і власний капітал. Основним елементом платоспроможності страховика є страховий тариф, який дає можливість сформувати страховий фонд у достатніх розмірах і забезпечити прибуток, який буде прямо збільшувати власні кошти страховика шляхом збільшення статутного чи інших фондів, що створюються за рахунок прибутку в процесі розподілу, або опосередковано шляхом залучення коштів юридичних і фізичних осіб, які зацікавлені в отриманні доходу на вкладений капітал.

ПЛАН ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.

1. Фінансова стійкість страхової компанії та її ознаки.
2. Умови забезпечення платоспроможності страховика.
3. Страхові резерви та порядок їх формування.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

1. Кругообіг фондів і коштів страхової організації.
2. Попереджувальна діяльність страховика. Система превентивних заходів для зменшення страхового ризику.
3. Фінансовий аналіз та оцінка фінансового стану страховика.
4. Складові фінансової стійкості страховика.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Власні кошти страховика та джерела їх формування.
2. Фінансові ресурси страхової організації.

3. Особливості формування і руху страхового фонду.
4. Сутність системи управління ризиками.
5. Фінансовий стан страхового ринку України.
6. Сутність поняття платоспроможності страхової компанії.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ

1. Навести перелік основних умов забезпечення платоспроможності страховика відповідно до Закону України «Про страхування».
2. Перерахувати джерела коштів страхової компанії.
3. Розробити і навести класифікацію страхових резервів страховика.

Навчально-методичне видання

СТРАХУВАННЯ

Методичні вказівки для студентів
Інституту заочного та дистанційного навчання

Укладач: МЕРЖВИНСЬКА Анна Миколаївна

В авторській редакції

Підп. до друку 06.02.07. Формат 60x84/16. Бумага офсетна
Офсетний друк. Ум. друк. арк. 2,32. Тираж 300 пр. Замовлення № 84.

Віддруковано у ЗАТ «Слов'янський дім»
вул. Нагірна, 27. Київ-107, 04107. Тел. 484-63-22